

– ez főszabály szerint nem haladhatja meg e keresetnek, jövedelemnek az 50%-át – gyermektartási kötelezettségének teljesítésére szolgál.

A tartásra kötelezett elvált házastársa és új házastársa a tartásra való jogosultság tekintetében egy sorban állnak.

A házastársi tartás mértékének módosítása és a tartás megszűnése

A tartás megállapításának alapjául szolgáló körülményekben utóbb akár a tartásra kötelezett, akár a tartásra jogosult oldalán változás következhet be. Ezekre az esetekre a törvény módot ad akár a kötelezettnek, akár a jogosultnak a tartás mértéke megváltoztatásának kérésére.

A tartásra való *jogosultság megszűnik*, ha a) a tartásra jogosult újból házasságot köt, b) magatartása miatt a tartásra utóbb érdemtelenné válik és c) a további tartásra már nem szorul rá. A gyakorlat az elvált házastárs tartós életközösségre lépését a tartásra való jogosultság megszűnése szempontjából az új házasságkötéssel azonos elbírálás alá vonja.

[Családjogi törvény 21-22. § és 32. § (3) bek.]

IV. fejezet: A házassági vagyoni jog

16. § A házassági vagyoni jog szabályainak rendeltetése Főbb házassági vagyoni jogi rendszerek

A házassági vagyoni jog egyfelől a házasfelek egymás közötti vagyoni viszonyait hivatalosan rendezni, másfelől a házasfelek és a vagyoni forgalomban résztvevő harmadik személyek közötti vagyoni viszonyokat. A házasfelek egymás közötti vagyoni viszonyainak szabályai ismét kétirányúak lehetnek: szabályozást igényelhetnek a házasság, illetve a házassági életközösség fennállása alatti vagyoni viszonyaik, és a házasság, illetve a házassági életközösség megszűnése kapcsán rendezésre szoruló vagyoni viszonyaik.

Attól függően, hogy a házasságra lépés változást hoz-e, és ha igen mennyiben a házasfelek vagyoni viszonyaiban különböző ún. házassági vagyoni jogi rendszerek alakultak ki és követettek ma is. Az sem kizárt emellett, hogy egyes jogrendszerek párhuzamosan több házassági vagyoni jogi rendszert is elismernek, akár úgy is, hogy ezek között a házasfelek számára választási lehetőséget biztosítanak.

A házassági vagyoni jogi rendszerek egyik végletén az ún. *teljes vagyonekülönítési rendszer* áll, a másik végletén a *teljes vagyonegyesítés rendszere*. A két véglet között *több közvetítő*, inkább az egyik vagy inkább a másik vagyoni jogi rendszerhez közelítő rendszer áll.

A *teljes vagyonekülönítés rendszerében* a házassági kapcsolat a házasfelek vagyoni viszonyaiban nem hoz változást, házassági életközösségük, közös életvitelük nem érinti sem a házasság előtt szerzett, sem a házasság alatt szerzett vagyoni tu-

lajdoni viszonyait: a házastársak mindegyike egyedüli tulajdonosa marad annak, amit a házasságba behozott és annak is, amit a házasság alatt szerzett, vagy amivel a házasságba behozott vagyona a házasság alatt gyarapodott.

A teljes vagyonekülönítési rendszer mellett a múltban nem volt kivételes, hogy a házasság fennállása alatt a feleség vagyonán is a férj vagyonekezelői joga érvényesült, és az sem, hogy a házasság alatti szerzeményt illetően vélelem – igaz megdönthető vélelem – szólt emellett, hogy ez a férj szerzeménye. Ezek a szabályok ma már a vagyonekülönítési rendszert követő vagy annak kikötését lehetővé tevő jogokban sem élnek.

A *teljes vagyonegyesítési rendszerben* a házasságkötéssel a házastársaknak a házasságkötéskor meglévő és a házasság alatti szerzeménye is közös vagyonukká válik. Egy ilyen házassági vagyoni rendszernek inkább csak az olyan közös gazdasági tevékenységet folytató házastársak körében van jelentősége, akik ebbe a közös gazdasági tevékenységbe a házasságkötéskor meglévő vagyonukat is beviszik.

A két véglet közötti, *közbülső házassági vagyoni jogi rendszerek* többsége valamilyen módon mindkét házastárs részeseletét kíván biztosítani a házasság fennállása alatti szerzeményben, a házasság fennállása alatti vagyongyarapodásban, és ezzel voltaképpen azt is el kívánják ismerni, hogy ez a vagyonszerzés közvetve vagy közvetlenül mindkét házastárs tevékenységének az eredménye.

A házassági vagyoni jogi rendszerek szempontjából a házasság alatti szerzeményből, vagyongyarapodásból való részesedés biztosításának *két fő módszere* ismert:

Az egyik nem érinti a házastársaknak a házasság fennállása alatti vagyoni önállóságát, a házasság fennállása alatti időre nem teremt semmiféle vagyoni közösséget a házastársak között, a házasság megszűnése esetére azonban – a vagyonszerzésben való közreműködés arányára tekintet nélkül – a házasság alatti vagyongyarapodás fele-fele arányban való megosztását rendeli. Ez a rendszer a korábbi magyar jogban „közszerzeményi rendszer” néven élt, azzal, hogy a házasság megszűnése után kötetlen követeléseként ismerte el a nagyobb hányadú szerzeménnyel rendelkező házastársal szembeni igényt.

A házasság alatti vagyonszerzésben való részesedés másik módja az ún. házassági vagyoni közösségi rendszer, amely nemcsak a házassági kapcsolat megszűnése időpontjában biztosítja a házasság alatti szerzeményben való osztozást, hanem a házasság vagy a házassági életközösség alatti szerzést – törvényben, vagy esetleg a házastársak szerződésében meghatározott kivételekkel – már a szerzés időpontjától a házastársak osztatlan közös tulajdonának, osztatlan közös vagyonának tekinti.

Mindkét utóbb ismertetett házassági vagyoni jogi rendszernek vannak előnyei és hátrányai is.

Közös előnyük, hogy figyelembe veszik a házastársaknak, különösen a feleségnek a háztartásban, a gyermekek nevelése, gondozása terén végzett munkáját is, és a házastársi életközösség sajátosságait is figyelembe véve nem teszik mérlegre, hogy az egyik házastárs adott esetben többet, a másik kevesebbet keresett, hogy az egyik házastárs adott esetben többet, a másik kevesebbet járult hozzá a házasság alatti vagyongyarapodáshoz.

Az ún. közszerzeményi rendszer hátránya különösen az, hogy a házastársak a házasság fennállása alatt nincsenek védve a másik házastársnak a vagyont apasztó ka-

ros ügyleteivel, akár jelentős vagyon ingyenes elidegenítésével szemben, a vagyonszervezési rendszer pedig egyfelől az, hogy az anyagi, gazdasági kérdésekben az indokoltnál erősebben korlátozhatja a házaspár döntéshozatali önállóságát, és másfelől az is, hogy a vagyon közössége egyúttal a másik házaspár gazdasági tevékenységéért való kockázatviselési kötelezettséggel is jár, vagy legalábbis járhat.

A hátrányok mégis – ha nem is küszöbölhetők ki teljesen – a vagyonszervezési rendszerek főszabályát némileg korrigáló szabályokkal csökkenthetők.

A jogrendszerek többsége módot ad a házaspárnak arra, hogy a törvényes házaspári vagyonszervezési rendszerként szabályozott vagyonszervezési szerződéssel eltérhessenek, akár úgy, hogy egy másik házaspári vagyonszervezési rendszerrel, akár úgy is, hogy a törvényes házaspári vagyonszervezési rendszernek csak egyes szabályaitól térjenek el. A házaspári vagyonszervezési szerződést azonban általában közokirati formához kötik.

17. § A magyar házaspári vagyonszervezés alakulása és mai szabályai

A magyar házaspári vagyonszervezésben 1946-ig a házaspár ún. rendi hovatartozása szerint egymás mellett két törvényes házaspári vagyonszervezési rendszer volt elismert: a vagyonszervezési rendszer és a közszerzeményi rendszer, de megengedett volt, hogy a házaspár szerződéssel a másik, ne a rájuk vonatkozó házaspári vagyonszervezési rendszert kössék ki. 1946-ban – a rendi megkülönböztetések eltörlésével – a közszerzeményi rendszer vált az egyetlen törvényes házaspári vagyonszervezési rendszerrel, de megengedett maradt, hogy a házaspár szerződéssel a vagyonszervezési rendszert kössék ki.

1952-ben a Családjogi törvény a házaspár vagyonszervezési egyenjogúságát az eddigi közszerzeményi rendszer helyett egy vagyonszervezési rendszerrel kívánta biztosítani. Ez a *vagyonszervezési rendszer egy a vagyonszerzés időpontjától kezdődő osztatlan tulajdonközösséget keletkeztet a házaspár között – a törvény által a házaspár különvagyonába sorolt vagyonon kívül – mindazon a vagyonon, amit a házaspár a házaspári életközösség alatt akár együttesen, akár külön-külön szerzett.* A házaspárnak a házaspárkötés előtti szerzeményét a törvény nem kívánja érinteni, nem kívánja a közös vagyonba vonni, az továbbra is a házaspár különvagyonára marad. Emellett a törvényben felsorolt körben a házaspárnak a házaspárkötés előtti szerzeménye is kerülhet különvagyonba.

E törvényi rendszerben tehát a házaspár közösvagyonára és különvagyonára egymás mellett léteznek, egymás mellett elismertek. Így a házaspár vagyonában három, ún. alvagyon megkülönböztethető meg: közös vagyonuk és mindkettőjük különvagyonára. A törvény szellemének megfelelően a közös vagyon tekintendő főszabállyal, ami a gyakorlatban a vagyon közös anyagi vélelmének kialakulásához is vezetett. Vita esetén tehát a vagyon különvagyon jellegét állító házaspárt terhelni annak a bizonyítása, hogy az valóban az ő különvagyonára.

1952-ben feltehetőleg a gyengébb fél védelmét volt hivatott szolgálni a Csjt-nek az a szabálya, amely – szemben a korábbi magyar joggal – a törvényes házaspári vagyonszervezési rendszer szabályaitól a szerződéssel való eltérés lehetőségét nem ismerte

el. Emellett csak igen szűk körben, és akkor is csak bírói eljárásban volt mód a vagyonszervezésnek az életközösség fennállása alatti megszüntetésére. A Családjogi törvény 1986. évi Novellája ismeri el újból a házaspárnak a törvényes házaspári vagyonszervezési szabályaitól eltérő házaspári vagyonszervezési szerződéskötési szabadságát.

18. § A különvagyon és a közös vagyon köre a törvényes házaspári vagyonszervezési rendszer szabályai szerint

A különvagyon köre

A házaspár különvagyonába tartozik:

- 1) a házaspárkötés alatti házaspárkötéskor megvált vagyona,
- 2) a házaspárkötés alatti öröklés jogcímén szerzett vagy ajándékba kapott vagyonuk,
- 3) a személyes használatra szolgáló szokásos mértékű vagyontárgyaik, és
- 4) a különvagyon értékén szerzett vagyontárgyaik. Ez utóbbi mégis azzal a korlátozással, hogy az a vagyontárgy, amely a mindennapi közös életvitel szolgáló szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgy helyébe lépett, tizenöt évi házaspári együttélés után közös vagyonná válik.

(Családjogi törvény 28. §)

A bírói gyakorlat egyes vonatkozásokban a különvagyon körének bővítéséről tanúskodik. Említést érdemel különösen, hogy általában különvagyonnak minősíti az egyik házaspárt megillető nemanyagi kártérítést, akár bíróság ítélte azt meg, akár a biztosító fizeti meg a biztosítási szerződés alapján.

A Legfelsőbb Bíróság egy 1991-ben hozott állásfoglalása ad útmutatást abban a kérdésben, hogy a házaspárkötés tekintetével, vagy később az életközösség fennállása alatt kedvezőbb életkörülményeik biztosítása érdekében adott ajándék mennyiben tartozik a házaspár közös- illetve különvagyonába. Eszerint az egyik házaspárt szülője vagy más rokona által adott jelentősebb értékű ajándékot rendszerint akkor is az ő gyermeke vagy rokona részére szóló juttatásnak kell tekinteni, ha ez a juttatás nem jutott kifejezésre. (281. számú Polgári Kollégiumi állásfoglalás)

A törvény sajátosan csak a különvagyon körét sorolja fel, a különadósságokról nem tesz említést.

E körben a következők kívánhatnak említést:

A különvagyon fenntartásának költségei általában a különvagyon terhei, különadósságok – kivéve mégis, ha az egyik házaspárt különvagyonát képező vagyontárgy a házaspár közös életvitelét szolgálja.

Noha a házaspárkötés előtti jogcímre nyúlik vissza, nem minősül különadósságnak a korábbi, a házaspárkötést megelőző házaspárból született (vagy akár házaspáron kívül született) gyermek számára a házaspári életközösség alatt fizetett tartás – de aligha minősülhetne különadósságnak a házaspár fennállása alatt az egyik vagy másik házaspárt rászoruló szülőjének nyújtott szülőtartás sem.

Különadósság az egyik házaspárt által bűncselekménnyel okozott kár, de annak minősülhet a szándékos vagy súlyosan gondatlan deliktualis magatartással okozott kár is.

Az a szabály, amely mindazt, amit a törvény tételesen nem sorol a házasfelek különvagyonába, közös vagyonnak tekint, a közösvagyon felsorolását feleslegessé teszi. Néhány kérdésben a törvény, illetve a bírói gyakorlat mégis külön szabályokat ad. Így a törvény nevesítetten a közösvagyonba sorolja

a különvagyonnak az életközösség fennállása alatt keletkezett tiszta hasznát, és az alkotás időpontjára tekintet nélkül a feltalálónak, az újítónak, a szerzőnek és más szellemi alkotást létrehozó személynek a házassági életközösség fennállása alatt esedékessé vált díját.

A bírói gyakorlat pedig a házasságot megelőző életközösség alatt szerzett vagyont vonja a közösvagyon körébe, amennyiben az élettársi kapcsolatot később házasság követi és a házasfelek ezt a vagyont a házassági életközösségükbe beviszik. [Családjogi törvény 27. § (1) bek.]

*A különvagyon és a közösvagyon egybeolvadása
Megtérítési igények a különvagyon és a közösvagyon között*

Hosszabb házaselet alatt szinte elkérülhetetlen a különvagyon és a közösvagyon vagy ezek egyes elemeinek keveredése, egybeolvadása.

A vagyontárgyak külön- vagy közösvagyonra jellegének megítélése a gyakorlatban különösen akkor okoz problémát, ha a házastársak egyikének különvagyonát képező ingatlanon a házasfelek az életközösség fennállása alatt közösen építkeznek, vagy a házasságkötéskor már meglévő különvagyonra épületet közösen bővítik, valamint ha a házasságkötés előtt az egyikük által megvett lakásingatlan vételár részleteinek kisebb vagy nagyobb hányadát a házastársak a házassági életközösségük alatti keresményükből fizetik meg. A bírói gyakorlat az előbbi esetekre inkább részleges tulajdoni igény keletkezését, az utóbbira inkább megtérítési igény keletkezését ismeri el.

Amennyiben a házasfelek közösvagyonukból az egyik vagy a másik házastárs különvagyonába, vagy fordítva valamelyikük különvagyonából a közösvagyonba értéknövelő beruházást eszközölnek, vagy a közösvagyonból fedezték a különvagyon terhelő adósságokat, fenntartási és kezelési költségeket, illetve fordítva valamelyikük különvagyonából fedezték a közösvagyon terhelő ezeket az adósságokat és költségeket, a vagyontársak megszűnésekor a közös- és a különvagyon között általában megtérítési igények van helye. A törvény a megtérítési igények elismerése alól szűk körben kivételt tesz.

Így csak kivételesen indokolt esetben van helye a közös életvitel körében elhasznált vagy felért különvagyon megtérítésének, és nincs helye a hiányzó közös vagy különvagyon megtérítésének, ha a megtérítésre kötelezettnek a házassági életközösség megszűnésekor sem közösvagyonra részesedése, sem különvagyonra nincs. Emellett – a törvény meglehetősen vitatható szabálya szerint – nincs helye megtérítésnek akkor sem, ha az egyik vagyontárs a másikkal történő ráfordítás, kiadás a megtérítési igényről való lemondás szándékával történt.

[Családjogi törvény 27-28. § és 31. § (2) bek.]

**19. § A közös vagyon használata és fenntartása
A közös vagyonnal való rendelkezés szabályai**

A közös vagyon használatára és fenntartási költségeinek viselésére vonatkozó szabályok, valamint a közös vagyonnal való rendelkezés szabályai éppen a házastársi vagyontársak közötti rendelkezés szabályaitól fogva eltérnek a polgári jogi tulajdonközösség megfelelő szabályaitól. Míg a polgári jogi tulajdonközösség szabályai különösen a használat és a rendelkezés jogát tulajdoni hányaduk arányában egymástól elkülönülten is biztosítják a tulajdonostársaknak, a házassági vagyontársak szabályai e kérdések rendezésében a házastársaknak a más tulajdonostársakétól eltérő közösségére építenek.

A vagyontársakhoz tartozó tárgyakat rendelkezésük szerint mindegyik házastárs használhatja és azokat közösen jogosultak kezelni. Az e tárgyak fenntartásához, értékcsökkenésüktől való megóvásához szükséges költségek tekintetében – a polgári jogi tulajdonközösségre vonatkozó szabályoktól eltérően – nem tesz különbséget a törvény az állag fenntartásához, megóvásához szükséges, az egyéb szükséges és a rendes gazdálkodás körét meghaladó költségek, kiadások között, hanem ilyen differenciálás nélkül csak annyit mond ki, hogy ezeket a költségeket elsősorban a közösvagyonból kell fedezni, de kötelezi a házastársakat arra is, hogy amennyiben ez erre nem volna elegendő, ezekhez a költségekhez a saját különvagyonukból is járuljanak hozzá.

A közös vagyonba tartozó tárgyakal való rendelkezés köréből is – értelemszerűen – hiányzik az a polgári jogban érvényes szabály, amely a tulajdonostársaknak a saját tulajdoni hányadukkal való szabad rendelkezést biztosítja.

A vagyontársakhoz tartozó tárgyakat a Családjogi törvény szabályai szerint csak a házastársak közös egyetértésével lehet elidegeníteni, vagy ezek tekintetében más vagyontársi rendelkezést tenni. E szabályt illetően a törvényhozónak mégis két, egymással adott esetben szembeálló érdeket kellett figyelembe vennie. Nevezetesen egyfelől a házastársak vagyoni érdekeinek védelmét a másik házastársnak a közös vagyont érintő, az ő egyetértése nélkül kötött ügyletével szemben, és másfelől a forgalombiztonság védelmét, azoknak a jóhiszemű harmadik személyeknek a védelmét, akik – adott esetben akár arról sem tudva, hogy ügyletkötő partnerüknek házastársa van – az egyik házastársal kötöttek a házastársak vagyontársakhoz tartozó tárgyakat érintő ügyletet. A törvényhozó – a visszeres ügyletek tekintetében – hozzájárulási vélelmek megállapításával a forgalombiztonság védelmét helyezte előtérbe. Eszerint a kizárólag az egyik házastárs által kötött visszeres ügyletet a másik házastárs hozzájárulásával kötöttnek kell tekinteni, kivéve, ha az ügyletkötő harmadik tudott, vagy a körülményekből tudnia kellett arról, hogy a másik házastárs az ügyletnek nem járult hozzá. A vagyontársakhoz tartozó tárgyakal való ingyenes rendelkezésre ez a vélelem nem áll, az ingyenes rendelkezéssel szemben a rendelkezéshez hozzá nem járuló házastárs jogai az erősebbek.

(Családjogi törvény 29-30. §)

20. § A házassági vagyoni szerződés

A szerződés tartalma

A Családjogi törvény 1986. évi Novellája óta a házasságkötés előtt, valamint a házastársak a házasság fennállása alatt szerződésben a törvény rendelkezéseitől eltérően határozhatják meg, hogy mely vagyoni kerül a közös- illetőleg a különvagyoniukba.

A házassági vagyoni szerződés elismerése esetén lehetséges tartalmának ilyen korlátozása nem indokolt. Mind a gyakorlat, mind az elmélet ezért ezt a törvényi rendelkezést kiterjesztően értelmezi. Elfogadhatónak ítéli az olyan vagyoni szerződést is, amely teljesen kizárja a házaspár között a vagyoni közösséget és az olyant is, amely a közös vagyoniból való részesedést nem fele-fele arányban határozza meg. Indokolt lehetne az olyan vagyoni szerződés elismerése is, amely a közös vagyonihoz való rendelkezés szabályait különösen a foglalkozás gyakorlásához szükséges vagyoni, illetve vagyontárgyak tekintetében a törvényben szabályozottól eltérően határozza meg.

Vannak olyan vagyoni szerződések, amelyek csak annak szerződésben való rögzítését célozzák, hogy melyik házaspár milyen különvagyont vitt a házasságba. Ezeket a szerződések a vagyoni közösség megszűnésekor a különvagyoni tulajdonosát terhelő bizonyítási nehézségek hívták életre. Képviselet olyan álláspont is, amely ezeket a tulajdonképpen csak állapotrögzítést tartalmazó szerződések nem is tekintik házassági vagyoni szerződésnek.

Házassági vagyoni szerződésnek kell tekinteni a házastársaknak az életközösség fennállása alatt egymással kötött adásvételi, csere, ajándékozási és kölcsön-szerződéseit is.

Nem minősül viszont házassági vagyoni szerződésnek a házastársaknak az életközösségük megszűnése után a közös vagyoni megosztására irányuló szerződése.

A szerződés alakja

A házassági vagyoni szerződés érvényességéhez annak közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba foglalása szükséges. Ez a szigorú alaki szabály nem vonatkozik ingó dolgok ajándékozására, ha az ajándék átadása megtörtént, és nem vonatkozik az életközösség megszűnése után a házastársi közös vagyoni megosztására nézve létrejött megállapodásra.

[Családjogi törvény 27. § (2)-(3) bek., 4/1987. (VI. 14.) IM. sz. rendelet 3. §]

21. § A házassági vagyoni közösség megszűnése és megosztásának főbb szabályai

A házassági életközösség megszűnésekor a vagyoni közösség megszűnik és bármelyik házaspár követelheti a közös vagyoni megosztását.

A házaspár szerződéssel a házassági életközösség alatt is megszüntethetik a vagyoni közösséget, és fontos okból a bíróság az egyik házaspár kérelmére is meg-

szüntetheti azt a házassági életközösség fennállása alatt is. Ilyen bírósági eljárások azonban nem folynak.

A házassági vagyoni közösség megosztására rendszerint a házassági bontóperben kerül sor, de a vagyoni megosztás – a közös megegyezésen alapuló bontás kivételével – ezt követően, akár külön perben is történhet.

A közös vagyoni megosztása bírósági eljárás esetén is történhet a házaspár közös megegyezésével, ami ez esetben e megegyezés bírósági jóváhagyásával is megerősítésre kerül, és történhet – amennyiben a házaspár között erre nézve nem jön létre megegyezés – bírói ítélettel. A bírósági úton történő vagyoni megosztásnak a vagyoni igények teljes körű rendezésére kell törekednie.

A közös vagyoni – a házaspár eltérő tartalmú megegyezése hiányában – fele-fele arányban illeti a házaspárt.

A vagyoni megosztásának a Családjogi törvény rendelkezései szerint lehetőleg természetben kell történnie, ha erre nincs mód, illetve csak részlegesen van mód, vagy ha a természetbeni megosztás számottevő értékcsökkenéssel járna, a bíróság vita esetén a megosztás más módját is elrendelheti. A közös vagyoni megosztásának módja tekintetében már helye van a Polgári Törvénykönyv szabályainak – elsősorban a tulajdonközösség megszüntetésére vonatkozó szabályainak – megfelelő alkalmazására is.

Emellett a házastársak közötti vagyoni viszonyok rendezése során a Családjogi törvény rendelkezései szerint a bíróságoknak gondoskodniuk kell arról is, hogy egyik fél se jusson méltánytalan vagyoni előnyhöz.

Amennyiben a házassági életközösség valamelyik házaspár halálával szűnik meg, a közös vagyoni megosztását előkérdésként a hagyatéki eljárás során is rendezni lehet – a túlélő házastárs közös vagyoni illetősége nem tartozik a hagyatékhöz.

(Családjogi törvény 31. §)

V. fejezet: A házastársak lakáshasználatának rendezése

22. § Bevezetés

A házasság felbontása esetén a házastársak lakáshasználatának rendezése a családjogi jogalkotás és jogalkalmazás egyik igazságosan legnehezebben megoldható kérdése. Egy lakás megszerzése, egy családi otthon felépítése, az erre a célra felvett kölcsönök visszafizetése, számos család részére több évtizeden át tartó anyagi erőfeszítés eredménye. A lakás használati jogának a házasság felbontása során való elvesztése ezért a lakás használati jogát elvesztő fél oldalán igen jelentős, gyakran rendkívül méltánytalan anyagi veszteséggel és valamiféle újabb lakhatási lehetőség előteremtésének gyakran alig elérhető követelményével jár.

A lakás használati jogának rendezése során gyakran egymással szembenálló érdekeként a közös kiskorú gyermek érdekét, tulajdonosi érdekeket, a hasznélvezeti jog jogosultjának érdekeit és a bérbeadók érdekeit kellett a jogalkotónak, és kell a

mindennapi gyakorlatban a jogalkalmazónak ütköztetnie. Ennek megoldása során nem egyszer szinte megoldhatatlan feladat elé kerül.

A lakásnak a házasság felbontása utáni használatát a házaspár megállapodással rendezhetik, vagy a rendezést a házassági bontóperben a bíróságtól kérhetik. Az sem kizárt, hogy a rendezés akár a felek megállapodása alapján, akár bírói döntés alapján későbbre marad.

23. § A lakáshasználat rendezése a házaspár szerződésével

A Családjogi törvény 1986. évi Novellája lehetőséget biztosít arra, hogy a házaspár a házasságkötés előtt, vagy a házaspár a házasság fennállása alatt közokiratban vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratban megállapodhassanak a házasság felbontása esetére a közös lakás további használatában. A házaspár ilyen előzetes megállapodása különösen akkor lehet indokolt, ha valamelyikük a házasságkötéskor már önálló lakással rendelkezik, és ennek kizárólagos használatát kívánja magának biztosítani a házasság esetleges felbomlása esetére.

A házaspár emellett a házasság felbontása során, a bontóperes eljárás folyamatba tételekor vagy folyamatban léte alatt is megegyezhetnek a házasság felbontása utáni lakáshasználat kérdéséről – sőt ez a megegyezés a közös megegyezésen alapuló bontásnak egyik előfeltétele is. Ez a megállapodás azonban már nincs közokirati vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati formához kötve.

A bíróság mégis – kivételesen – a kiskorú gyermek lakáshasználati jogára figyelemmel, a kiskorú gyermek érdekeinek körültekintő vizsgálata alapján akkor, ha ezt a kiskorú életkörülményei, lakáskörülményei indokoltá teszik, a lakás használatát a házaspár megállapodásától eltérően is rendezheti. Más ok azonban, így például szociális körülmények, vagy a már nagykorúvá vált gyermek lakhatásának biztosítása, nem jogosítja fel a bíróságot a felek megállapodásától való eltérésre.

(Családjogi törvény 31/A. §)

24. § A lakáshasználat rendezése bírósági úton

A bíróság a lakáshasználat kérdésében a felek megállapodásának hiányában csak kérelemre dönt. A döntésnél a közös kiskorú gyermek érdekének feltétlen figyelembevétele mellett a törvény szerint nem a lakás tulajdoni vagy bérlakás volta az irányadó, hanem az, hogy az az egyik házaspár különvagyonára vagy önálló bérlete (például már a házasságba behozott bérlakása) volt-e, vagy a házaspár közös tulajdona vagy közös bérlakása. Bérlakás esetén emellett a bérbeadói érdekek sem hagyhatók figyelmen kívül.

Ha a házaspár által lakott lakás valamelyik házaspár különvagyonára vagy önálló bérlete, a házasság felbontása után a lakáshasználat általában ezt a házaspárt illeti meg. A bíróság csak akkor jogosíthatja fel kivételesen a másik házaspárt a lakás megosztott vagy kizárólagos használatára, ha a lakáshasználatra jogosult gyermek nála van elhelyezve és a gyermek lakáshasználati joga ezt megkívánja. A törvény

szóhasználata – aligha indokolható módon – e tekintetben nem tesz különbséget a megosztott és a nem tulajdonos házaspár kizárólagos lakáshasználatára való feljogosítása között. Az egyedül tulajdonos házaspárnak a lakása elhagyására való kötelezése a mai lakásvizonyok mellett sokkal kevésbé lehet elfogadható, mint a lakás használatának a kiskorú gyermek érdekében való megosztása. Amennyiben a lakás szolgálati lakás, ennek elhagyására a szolgálati lakás bérlőjét nem lehet kötelezni.

A házaspár közös tulajdonában vagy közös bérletében levő lakás használata rendezésének elsődleges módja, hogy a lakáshasználatot a bíróság a házaspár között megosztja. A lakáshasználat ilyen rendezésének feltétele mégis egyfelől az, hogy azt a lakás alapterülete, alaprajzi beosztása, helyiségeinek száma lehetővé tegye, másfelől pedig az, hogy különösen a házaspár korábbi magatartására figyelemmel a bár megosztott, de közös használat ne járjon a másik házaspár vagy a kiskorú gyermek érdekeinek súlyos sérelmével. A bírósági gyakorlat, ha erre egy mód van, a lakáshasználat megosztására törekszik, annak felismerésével is, hogy a kiskorú gyermek érdekében az is szemben áll, ha egyik szülője a lakáshasználat rendezése folytán hajléktalanná válik. Ha a lakáshasználat megosztása nem oldható meg, a bíróság az egyik házaspárt – legyen az bérlőtárs vagy tulajdonostárs – a lakás elhagyására kötelezheti.

A Legfelsőbb Bíróság egy 1997. évi Polgári kollégiumi állásfoglalása szerint a bíróság olyan esetben, amikor a lakás műszaki adottságaira, a felek, illetve a lakásban maradó házaspár anyagi helyzetére, a helyi lakásvizonyokra vagy egyéb körülményekre tekintettel a lakáshasználat rendezését a jogszabályok szerinti megoldási lehetőségek egyike sem biztosítja, és nincs is a rendezésnek olyan módja, amely az érdekek jelentős sérelme nélkül kivitelezhető volna, a lakáshasználat rendezésére irányuló keresetet azzal, hogy az adott helyzetben és időpontban a lakáshasználat megnyugtató módon nem rendezhető, el is utasíthatja. Az ilyen ítélet azonban nem zárja el a feleket attól, hogy utóbb, amikor a körülmények változása az ésszerű és méltányos megoldást lehetővé teszi, újabb perben kérhessék a lakáshasználat rendezését. (Legfelsőbb Bíróság 298. számú Polgári kollégiumi állásfoglalása.)

A lakás használati jogának vagyoni értékét, illetve a használati jog eleséséből eredő vagyoni hátrányt a törvény a lakásból távozó házaspárt megillető lakáshasználati jog ellenértékével ismeri el.

(Családjogi törvény 31/A-31/E. §)

VI. fejezet: A házasság felbontása

25. § Bevezetés

Bontójogi elvek: a vétkességi elv és a feldúltsági elv

A házasság felbontásának szabályai, a bontójogban követett elvek, valamint a házaspár felbontással való megszüntetése iránti igény és a válás, az elváltak társadalmi megítélése az elmúlt évtizedekben jelentősen változtak mind Magyarországon, mind a világ számos más országában.

A házasság felbontása a megtűrtől, a hangsúlyozottan csak kivételesként elfogadottól fokozatosan, ha nem is kívánatos, de általánosan elfogadottá vált, és a felbontott házasságok számaránya az elmúlt évtizedekben a korábbiakhoz képest megsokszorozódott.

Míg hosszú időn át a bontójog alapvető, mondhatni egyedüli elve az ún. vétkeségi elv volt, ezt fokozatosan az ún. feldúltsági elv váltotta fel.

A vétkeségi elv alap gondolata az, hogy a házasság felbontásának kizárólag a házastársal szemben elkövetett olyan, a törvényben meghatározott vétkes magatartás lehet az oka, amely miatt a házastárs jogosulttá válhat a vétkes házastársal szemben a házasság felbontását kérni. Ilyen vétkes magatartás hiányában nincs helye a házasság felbontásának. A házasság felbontása – legalábbis a kezdeti felfogás szerint – mintegy a vétkes házassággal szembeni büntetés. Amennyiben a nem vétkes fél a másik házasság felbontásának kezdeményezését, a házasság akkor sem bontható fel, ha a házasság már hosszú ideje, akár már évtizedek óta különélnek, ha a házasság a korabeli szóhasználat szerint már régen „halott házasság”. A vétkes fél a véltlenlenséggel szemben nem kezdeményezheti a házasság felbontását. A bontóítélet rendelkező részének emellett feltétlen eleme a vétkes házasság felbontásának nyilvánítása, és ehhez a vétkes nyilvánításhoz joghátrányok is fűződhetnek. Így például a vétkes nő a házasság felbontása után nem követelhetett férjétől tartást, vagy, ha a házasságkötéssel felvette férje nevét, elveszíthette a férje nevének viseléséhez való jogát. Ezek a jogi hátrányok a magyar jogban is érvényesültek.

Jellemző, de nem kizárólagos a törvényben taxatív felsorolt bontóokok között az ún. abszolút bontóokok és az ún. relatív bontóokok megkülönböztetése. Az abszolút bontóokok bizonyítottsága esetén a bírót további mérlegelés nélkül felbonthatja a házasságot, relatív bontóokok esetén a bírót további mérlegelési kötelezettség terheli tekintetben, vajon a megnevezett bontóokok valóban indokolták-e a kérdéses házasság felbontását.

A vétkeségi elvet következetesen követő jogrendszerekben a házasságnak a házasság felbontásának alapján való felbontásának nincs helye. Kerülő úton mégis, valamely abszolút bontóokoknak a házasság felbontásának általános felváltásával, több ország bontóperes gyakorlatában, így a magyar bontóperes gyakorlatban is, utat tör magának – bár kifelé szigorúan vétkeségi jogcímen – ez a bontás is.

A vétkeségi elvet felváltó feldúltsági elvben a házasság felbontásának az alapvető oka az, hogy a házasság felbontásának kizárólag a házastársal szemben elkövetett olyan, a törvényben meghatározott vétkes magatartás lehet az oka, amely miatt a házastárs jogosulttá válhat a vétkes házastársal szemben a házasság felbontását kérni. A házasság felbontása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a házasság megromlásának, feldúltsággá válásának objektív okai voltak-e vagy azt valamelyik házasság felbontásának kezdeményezője vagy akár mindkét házasság felbontásának kezdeményezője idézte-e elő, a bontóper során rendezésre szoruló további kérdésekben azonban már lehet, bár nem feltétlenül van jelentősége a vétkeségnek.

A feldúltsági elvet követő jogrendszerek egy része változatlanul meghatározó taxatív felsorolt bontóokokot, ezek között akár olyanokat is, amelyekben az egyik házasság felbontásának alapja a házasság felbontásának kezdeményezője, de a házasság felbontásának ezekben az esetekben sem önmagában a vétkeség az oka, hanem az, hogy a házasság felbontásának kezdeményezője a házasság felbontásának kezdeményezője miatt véglegesen megromlott. Más jogrendszerek, így a magyar jog

is, szakítanak a bontóokok taxatív felsorolásával, és bontóokok általánosságban a házasság felbontásának helyrehozhatatlan megromlását jelölik meg, sőt olyan jogrendszer is van, amely különösen a hosszabb különélést a házasság felbontásának kezdeményezőjévé tekinti a házasság felbontásának kezdeményezőjévé. Ezeket a kérdéseket a bontóperes gyakorlatban is meg kell tárgyalni.

A házasság felbontásának alapvető elve a házasság felbontásának kezdeményezője általános megromlását jelölik meg, sőt olyan jogrendszer is van, amely különösen a hosszabb különélést a házasság felbontásának kezdeményezőjévé tekinti a házasság felbontásának kezdeményezőjévé. Ezeket a kérdéseket a bontóperes gyakorlatban is meg kell tárgyalni.

A házasság felbontásának alapvető elve a házasság felbontásának kezdeményezője általános megromlását jelölik meg, sőt olyan jogrendszer is van, amely különösen a hosszabb különélést a házasság felbontásának kezdeményezőjévé tekinti a házasság felbontásának kezdeményezőjévé. Ezeket a kérdéseket a bontóperes gyakorlatban is meg kell tárgyalni.

26. § A magyar házassági bontójog alakulása és mai szabályai

Az 1894. évi Házassági Törvénnyel került a magyar jogban a házasság felbontásának egyházi szabályozásból állami szabályozásba, és egyházi bíróságok hatásköréből állami bíróságok hatáskörébe.

Az 1894. évi Házassági Törvény szigorúan a vétkeségi elvet követte, abszolút és relatív bontóokokkal, és az egyik abszolút bontóokok, az ún. hűtlen elhagyás – bár a törvény megkerülésével, e tényállás megjelölésével – a gyakorlatban a magyar jogban is megnyitotta a kaput a házasság felbontásának alapvető elvére.

A bontójog első lényeges módosítására 1945-ben került sor – három új, nem vétkeségi bontóokok: a házasság felbontásának kezdeményezője általános megromlását jelölik meg, sőt olyan jogrendszer is van, amely különösen a hosszabb különélést a házasság felbontásának kezdeményezőjévé tekinti a házasság felbontásának kezdeményezőjévé. Ezeket a kérdéseket a bontóperes gyakorlatban is meg kell tárgyalni.

Az 1952. évi Családjogi törvény teljesen szakított a vétkeségi elvvel és a feldúltsági elvre tért át. Más kérdés, hogy egyes járulékos kérdések tekintetében megmaradt a vétkeség jelentősége. A vétkeségi elvvel való szakítás azzal is járt, hogy ettől az időtől kezdve a házasság felbontásának kezdeményezőjévé tekinti a házasság felbontásának kezdeményezőjévé. Ezeket a kérdéseket a bontóperes gyakorlatban is meg kell tárgyalni.

Az 1952. évi Családjogi törvény teljesen szakított a vétkeségi elvvel és a feldúltsági elvre tért át. Más kérdés, hogy egyes járulékos kérdések tekintetében megmaradt a vétkeség jelentősége. A vétkeségi elvvel való szakítás azzal is járt, hogy ettől az időtől kezdve a házasság felbontásának kezdeményezőjévé tekinti a házasság felbontásának kezdeményezőjévé. Ezeket a kérdéseket a bontóperes gyakorlatban is meg kell tárgyalni.

A közös megromlásra való bontást – szemben az 1945. évi szabályokkal – az 1952. évi Családjogi törvény nem ismerte el. Ezt 1963-ban, meghatározott további feltételekkel, a Legfelsőbb Bíróság egy Irányelve hozta újból vissza. A Családjogi törvény 1974 évi Novellájában azután a közös megromlásra való bontás és ennek feltételei törvényben kerültek szabályozásra, majd ezek a szabályok a törvény 1986. évi Novellájában valamelyest módosultak.

A bontóperes gyakorlatban a közös megegyezésen alapuló és a nem közös megegyezésen alapuló bontás élesen elkülönülnek egymástól, az azonban nem kizárt, hogy a nem közös megegyezéssel induló bontóper a bontóperes eljárás során átalakul közös megegyezésen alapuló bontóperré.

A ma hatályos bontójogi szabályok szerint a házasságot a bíróság bármelyik házastárs kérelmére, vagy a házastársak közös kérelmére felbontja, ha házaseletük teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott.

A házasság felbontásánál a közös kiskorú gyermek érdekét figyelembe kell venni. A közös kiskorú gyermek érdekének figyelembevétele azt mégsem jelentheti, hogy a bíróság a teljesen és helyrehozhatatlanul feldúlt házasságot nem bontja fel, az ilyen házasság fenntartása a kiskorú gyermek érdekét sem szolgálná. A gyermek érdeke ilyenkor inkább a járulékos kérdések rendezésénél jut szerephez.

Ha a házasság felbontását a házasfelek nem közös akaratnyilvánítással kérik, a bíróságnak a házaselet megromlásának okait kell vizsgálnia, és azt, hogy ezek az okok valóban a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlásához vezettek-e. A törvény sem a bontókereset benyújtását, sem a házasság felbontását nem teszi meghatározott idejű különéléstől függővé.

A közös megegyezésen alapuló bontás esetén a bíróságnak nem kell vizsgálnia a házasság felbontására vezető okokat, hanem azt kell vizsgálnia, hogy a házasfelek bontásra irányuló akaratnyilvánítása végleges és befolyásolástól mentes-e. Véglegesnek akkor tekinthető a házasfelek akaratnyilvánítása, ha a bontásban való megegyezésen kívül megegyeztek a törvényben tételesen is felsorolt járulékos kérdésekben.

A Családjogi törvény a közös megegyezésen alapuló bontásnak kétféle esetét szabályozza. Egy, mondhatnók általános szabályt állapít meg, és egy szabályt arra az esetre, ha a házasfelek a bontóper megindításakor már legalább három éve különélnék. A kétféle tényállás között éppen a felek által megegyezéssel rendezendő járulékos kérdések köre tekintetében van eltérés.

a) A főszabálynak tekinthető esetben a házasfeleknek csaknem valamennyi járulékos kérdésben meg kell egyezniük, így:

- a közös gyermek elhelyezésében,
- tartásában,
- a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartásban,
- a házastársi tartásban,
- a közös lakás használatában és
- az ingatlanon fennálló közös tulajdon kivételével a közös vagyon megosztásában is.

Az ezekben a kérdésekben kötött megállapodásuk azután bírósági egységben való jóváhagyásra szorul.

b) A közös megegyezésen alapuló bontás másik esetében, amikor a házasfelek között az életközösség már legalább három éve megszakadt és külön lakásban is élnek, elegendő, ha a bontóperben igazolják, hogy

- a gyermek elhelyezését és
- tartását a gyermek érdekének megfelelően rendezték.

A közös megegyezésen alapuló bontás a) változatának meghatározott idejű különélés nem előfeltétele.

A közös megegyezésen alapuló bontás a bontópereknek mintegy 2/3-át, egyes években akár 3/4-ét teszi ki. Ezek közül az a) változat szerinti a sokkal gyakoribb. (Családjogi törvény 18. §)

27. § A bontóperek járulékos kérdései

A házassági bontóper járulékos kérdései a közös megegyezésen alapuló bontóper a) változatának feltétlenül részét képezik, de elbírálásukra más bontóperekben is sor kerülhet. Az sem kivételes, hogy a házasfelek között elsődlegesen nem is a házasság felbontása kérdésében van vita, hanem a vita éppen e járulékos kérdések rendezése iránt folyik.

A házastársak közös kiskorú gyermeke elhelyezésének és tartásának rendezése a házassági bontóper legjelentősebb járulékos kérdése. Ezekben a kérdésekben a bíróságnak szükség esetén erre irányuló kereseti kérelem hiányában is döntenie kell. A házasfeleknek a bontópert megelőző tartósabb különélése esetén nem kivételes, hogy ezek a kérdések már a bontópert megelőzően a házasfelek között rendezésre kerültek, vagy külön perben bíróság elé kerültek, és természetesen az sem, hogy a külön perben vagy a bontóperben hozott ítélet megváltoztatása iránt a bontópert követő későbbi időpontban indul új per.

A különélő szülő és a gyermek közötti *kapcsolattartás*, ha az a bontóperben vagy gyermekelhelyezési perben szorul rendezésre, a bíróság hatáskörébe tartozik, és két éven belül általában csak a bíróság változtathatja meg az e kérdésben hozott bírói döntést. Más esetekben a kapcsolattartást a felek megegyezésének hiányában a gyámhatóság rendezi.

A *vagyonjogi kérdések* közül a házassági bontóper járulékos kérdései lehetnek: a házastársi vagyonközösség megosztása, a házastársi lakáshasználat rendezése, valamint a házastársi tartás. Ezek a kérdések a nem közös megegyezésen alapuló bontópernek csak annyiban lesznek járulékos kérdései, ha a házasfelek valamelyike ezeket a bontóper tárgyává kívánja tenni. A házasfelek bonyolultabb, nehezebben elbírállható vagyonjogi vitáinál gyakori, hogy ezek a házasság felbontása utáni külön perben kerülnek elbírálásra.

A *feleség névviselése* csak azokban az egyre kivételesebbé váló esetekben válhat a bontóper járulékos kérdésévé, amelyekben a férj feleségének a né-toldatos névviseléstől való eltiltását kérheti.

A *házasfelek vétkességének*, vagy inkább súlyos vétkességének a bontóper járulékos kérdései közül a következőkben lehet jelentősége, de ezekben nincs feltétlenül jelentősége: a házastársi tartás, a házastársi lakáshasználat rendezése, a házasságra tekintettel akár a házasságkötés előtt, akár a házasság fennállása alatt adott ajándékok visszakövetelése és a gyermek elhelyezése.

28. § A bontóperes eljárás főbb szabályai

A házasság felbontása akár a házasfelek közös megegyezésén alapszik, akár nem, mindig bírósági hatáskörbe tartozik, és bár a házasság a Családjogi törvény szabályai szerint a házasfelek közös kérelmére is felbontható, a bontóperben mégis az egyik házastárs mindig felperesként, a másik mindig alperesként vesz részt.

A bontóperes eljárás szabályait a többször módosított, a házassági bontóperes eljárást illetően legutóbb az 1995. évi LX. törvénnyel módosított Polgári perrendtartás szabályozza.

A bontóperes eljárás főszabályként – de a Polgári perrendtartás 1995. évi módosítása óta nem kivétel nélküli szabályként – két szakaszra oszlik. Az első szakasz alapvetően a házastársak békítését hivatott szolgálni, a második szakasz az ún. érdemi eljárás.

A házastársak békítésének megkísérlése azonban nem szorítkozik a per első szakaszára, és a békítésen kívül más eljárásjogi eszközök is vannak, amelyek azt hivatottak szolgálni, hogy amennyiben a házastársak válási szándékuktól a bontóper folyamatban léte alatt el kívánának állni, ezt megtehessek. Így a bontóper első szakaszát, ha azon nem békültek ki a házastársak, mintegy további visszalépési, megfontolási lehetőséget biztosítva, csak akkor követi a második szakasz, ha az első tárgyalást követő három hónapon belül a felek írásban kérik az eljárás folytatását. Ha ezt nem kérik, a három hónap letelte után a bontóper megszűnik. Emellett a felek kölcsönös megegyezéssel az elsőfokú eljárás során bármikor kérhetik az eljárás szüneteltetését – és ez esetben hathónapos szünetelés után a bontóper megszűnik. Míg azonban a szüneteltetést a feleknek közösen kell kérniük, az eljárás folytatását e hat hónapos határidőn belül bármelyik házastárs kérheti, és ez esetben az eljárást bármelyik fél kérelmére folytatni kell.

Nem elsődlegesen a házasság felbontásától való visszalépést, hanem inkább a járulékos kérdésekben való megegyezés elősegítését hivatott szolgálni a megfelelő szakemberek bevonásával történő ún. mediációs eljárás.

A bontóperes eljárás általános szabálya – ami alól szintén vannak kivételek – hogy legalábbis az első tárgyaláson a bírónak a feleket személyesen meg kell hallgatnia. A felek személyes meghallgatása csak akkor nem kötelező, ha valamelyik házastárs cselekvőképességét kizáró gondnokság alatt áll vagy ismeretlen helyen tartózkodik, továbbá ha a bíróság előtt való megjelenése más elháríthatatlan akadályba ütközik.

A Gyermekjogi Egyezménynek mind a Családjogi törvényben, mind a Gyermekvédelmi törvényben követett szabályaira figyelemmel az olyan bontóperekben, amelyek kiskorú gyermekeket is érintenek, különösen amennyiben ezek ítéelőképés korú gyermekek, szélesebb körben vált kötelezővé ezeknek a gyermekeknek az őket érintő kérdésekben való közvetlen vagy közvetett meghallgatása.

A bontóperes eljárás két szakaszra bontása alóli kivételek, amikor a törvény szóhasználata szerint a pert már az első tárgyaláson érdemben kell tárgyalni, a következők:

– azok az esetek, amikor a törvény szabályai szerint a felek személyes meghallgatása sem kötelező,

– a közös megegyezésen alapuló bontás b) változata,

– valamint függetlenül attól, hogy a házasság felbontása iránti kereset benyújtását hosszabb vagy rövidebb idejű különélés megelőzte-e, azok az esetek, amikor a házastársaknak nincs közös kiskorú gyermekük (idetartoznak azok az esetek, amikor a házastársaknak egyáltalán nincs gyermekük, és azok is, amikor gyermekük vagy gyermekeik már nagykorúak).

A pernek már az első tárgyaláson érdemben való tárgyalása természetesen nem jelenti feltétlenül azt, hogy a bíróság ezen az első tárgyaláson már fel is bontja a házasságot, de adott esetben nem is zárja ki ennek a lehetőségét.

Amennyiben a házastársak a házasság felbontását a közös megegyezésen alapuló bontás a) változata alapján kérik, a bíróság a házasság felbontása felől addig nem dönthet, amíg az ott meghatározott valamennyi kérdésben egyezség nem jött létre, és azt a bíróság jogerős végzésével jóvá nem hagyta.

A tárgyalás elhalasztása, a bontóper elhúzódása – ami természetesen a nem közös megegyezésen alapuló bontás esetén a gyakoribb – egyes járulékos kérdésekben ideiglenes intézkedést tehet szükségessé. Így a bíróság szükség esetén ideiglenesen határozhat: a kiskorú gyermek elhelyezése és tartása, a szülői felügyeleti jogok gyakorlása, a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás, a rászoruló házastárs tartása, valamint a személyes használati tárgyakra a különélő házastárs részére való kiadása kérdésében.

A házasság a felbontást kimondó ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. Amennyiben a házassági bontóítélet jogerős befejezése előtt valamelyik házastárs meghal, a pert a bíróságnak meg kell szüntetnie és a perben esetleg már hozott ítéletet hatályon kívül kell helyeznie.

(Családjogi törvény 19-20. § és Polgári perrendtartás 276-290. §)